

« zurück blättern vor »

OCHMISTRZ subst. m., ab 1405; auch *hochmagister*, *hochmistr*, *hochmistrz*, *ochmagister*, *ochmaister*, *ochmeister*, *ofmistrz*. **1)** ‘Beamter an einem Königs- oder Fürstenhof, oft auch Erzieher der Kinder an diesem Hof; Hof- oder Hochzeitsmarschall’ – ‘urzędnik zarządzający dworem panującego lub magnata, często też opiekun dzieci na tym dworze; starosta weselny’: (1405) 1960 KsZPozn nr 2301, STP *Iudicium... per... Sbigneuium, marszalconem domini regis, ochmagistrum domine regine... celebratum*. o 1421–1423 AKH VIII 249, STP *Hochmagister*. o ca.1428 PF I 495, STP *Ochmistrz aulicarius*. o 1435 AGZ XI 96, STP *Actum... in castro Sanok... coram dominis Petro, hochmystr, capitaneo*. o 1442–1452 AKH VIII 250, STP *Ochmeyster*. o 1455–1477 AKH VIII 250, STP *Magister curie al. ochmayster*. o 1564 Mącz 277a, ZAJU *Paranymphus dziewostap, żerca, fwát, hochmiftrz álbo márfzatek ná fwiádziebnym(!) wefelu*. o (†1597) 1599 W.Ester.2 3, L *Rzezaniec ten był hochmiftrzem i ftrözem białych głów królewskich*. o 1690 Woyna Comp 168, PUZ *Ofmiftrz*. o (†1843) 1931 Wodz. S.Z ułan. 56, DOR *Mieszkał w pałacu cesarskim w apartamentach hr. de Bombelles, wielkiego ochmistrza dworu*. o [LBel.] 1896 SRG 72, DOR *Ochmistrzem, czyli marszałkiem królowej bywał zwykłe jeden z senatorów, do którego należało przestrzeganie etykiety i porządku*. – STP, SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (hist.). **2)** ‘Hauslehrer; Erzieher’ – ‘nauczyciel domowy; wychowawca, guwerner’: 1567 BielSat I4v, SPXVI *Dawią nam Ochmiftrze / by slepe nas wodzą / Stäre / chore / gárbáte*. o 1605 Petr.Pol. 395, L *ochmistrz, dziecinny inspektor*. o (†1620) 1799 P. Kchan.Orl. 405, L *Odprawnie ochmiftrze, żegna stare panie, co się z nią iechać daley napierali*. o [LBel.] 1852 Mac.Piśm.III/1 455, DOR *Za ochmistrza synom przez jednego z litewskich panów przydany, udał się około roku 1610 z wychowanicami swymi na uniwersytety niemieckie*. – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR (daw.). **3)** ‘Offizier für Verwaltungs- und Wirtschaftsangelegenheiten auf einem Schiff’ – ‘oficer administracyjno-gospodarczy na statku’: DOR (mors.). o **Var:** *hochmagister* subst. m., [hapax] 1421–1423 AKH VIII 249, STP – STP, SW (stp.); *hochmistr* subst. m., [einzQu.] 1435 AGZ XI 96, STP – nur STP; *hochmistrz* subst. m., 1564 Mącz 277a, ZAJU o [LBel.] (†1597) 1599 W.Ester.2 3, L – SPXVI, MĄCZ, L, SWIL, SW (m.u.); *ochmagister* subst. m., [hapax] (1405) 1960 KsZPozn nr 2301, STP – nur STP; *ochmaister* subst. m., [hapax] 1455–1477 AKH VIII 250, STP – nur STP; *ochmeister* subst. m., [hapax] 1442–1452 AKH VIII 250, STP – nur STP; *ochmistrz* subst. m., ca.1428 PF I 495, STP o [LBel.] 1896 SRG 72, DOR – STP, SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR; *ofmistrz* subst. m., [hapax] 1690 Woyna Comp 168, PUZ.

◇ **Etym: 1)** mhd. *hove-meister* subst. m., ‘Aufseher über die Hofdienerschaft, über den Hofhalt eines Fürsten’, LEX, nur für Inh. 1. **2)** nhd. *Hofmeister* subst. m., ‘Aufseher über den Hofhalt eines Fürsten; Aufseher über Gesinde und Kinder eines Hauses; auf größeren Schiffen der Kajütenverwalter’, GRI. ◇ **Konk:** ↑*marszałek*. ◇ **Der:** *ochmistrzować* v. imp., 1558 Glicz.Wych.F 3b, L, zuerst geb. TR; *ochmistrstwo* subst. n., zuerst geb. CN, nur für Inh. 1, 2; *podochmistrzy* subst. m., zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *ochmistrzyni* subst. f., 1640–1684 PoczOdlPam 113, SP17, zuerst geb. TR, nur für Inh. 1, 2; *ochmistrzostwo* subst. n., 1780 Włodek Sł, MAY, zuerst geb. L; *ochmistrzowski* adj., zuerst geb. SWIL; *ochmistrzostwo* subst. n., zuerst geb. SWIL; *ochmistrzowa* subst. f., [hapax] (1881–1901) 1951 Chłęd.Pam.II 294, DOR, zuerst geb. Sw. ♦ Bei einem Wort aus dem Sinnbezirk ‘Hof’ wäre eine tschechische Vermittlung naheliegend. Jedoch hat GEBAUER nur einen späten (1515) Beleg für *hochmijstr* und keine Belege für **ochmistr* / **ochmijstr*, während Belege für *hofmistr(ym)* bereits um 1400 vorliegen und *offmistr* 1499 ein einziges Mal belegt ist.

« zurück blättern vor »